

4ο Μεσογειακό Συνέδριο Ψυχοπροφυλακτικής στη Μαιευτική Θέμα Συνεδρίου: Γέννηση και Πολιτισμός*

Ελένη Σαμαριτάκη, Πρόεδρος του Συλλόγου Επιστημόνων Μαιών - Μαιευτών Αθηνών.

(* Ομιλία από το 4ο Μεσογειακό Συνέδριο Ψυχοπροφυλακτικής στη Μαιευτική, στις 3 Μαΐου του 1995, στο ξενοδοχείο «CARAVEL»).

Η επαγγελματική δεοντολογία στην αναπαραγωγή

Θα μπορούσαμε να επεξηγήσουμε τον τίτλο του θέματος ως: "**Δεοντολογία στην άσκηση του μαιευτικού επαγγέλματος**", και αυτό γιατί από τη σκοπιά της μαίας θα ήταν ευδόκιμος ο όρος, αφού στην αναπαραγωγή του ανθρώπου προσφέρουν τις υπηρεσίες τους όσοι ασκούν μαιευτικό επάγγελμα.

Οι αρχές και οι κανόνες, που πρέπει να ακολουθεί η μαία/μαιευτής στην άσκηση του έργου τους, αλλά και η γενικότερη συμπεριφορά τους, συνθέτουν τη δεοντολογία του επαγγέλματος.

Από νομική άποψη, επάγγελμα είναι η νόμιμη και συστηματική συμπεριφορά προσανατολισμένη στην εξεύρεση και εξασφάλιση πρόσφορων τρόπων και μέσων για τη διαρκή ικανοποίηση τουλάχιστον των βασικών αναγκών του κοινωνικού ανθρώπου.

Τα επαγγέλματα που προσφέρουν χρήσιμες υπηρεσίες στο κοινωνικό σύνολο, είναι λειτουργήματα και ιδιαίτερα αν αναφέρονται στην υγεία και στη ζωή των ανθρώπων.

Σ' αυτό το έργο ασχολούνται επαγγελματικά ο γιατρός, η μαία, η νοσηλεύτρια, η κοινωνική λειτουργός, η ψυχολόγος. Με

τη σύγχρονη έκφραση οι επαγγελματίες αυτοί ανήκουν στα επαγγέλματα υγείας.

Το επάγγελμα-λειτουργήμα δημιουργεί στη μαία την υποχρεωτική συμπεριφορά κανόνων, πέραν εκείνων που προέρχονται από το ανθρώπινο ένστικτο ως πράξεις καλής πρόθεσης και βούλησης για τον κοινωνικό συνάνθρωπό της.

Οι κανόνες αυτοί της ηθικής δεοντολογίας δίνουν έμφαση ανάμεσα στο καθήκον και την ηθικότητα των ανθρώπινων πράξεων. Το σύνολο των κανόνων αυτών – διαταγμένων συστηματικά – συνθέτει τη δεοντολογία του επαγγέλματος και του κώδικα της επαγγελματικής ηθικής.

Η δεοντολογία υπάρχει από αρχαιότατων χρόνων. Άλλες φορές είχε την έννοια του άγραφου ηθικού νόμου και άλλοτε ήταν καταγραμμένη, αποδεκτή και υποχρεωτική.

Ο πρώτος γραπτός δεοντολογικός κώδικας είναι ο "**Όρκος του Ιπποκράτη**", ενώ από το 1955 ισχύει με νόμο ο "**Δεοντολογικός Ιατρικός Κώδικας**". Τον ίδιο χρόνο, με το Ν.Δ. 2592/53, η Ελληνίδα μαία έχει νόμιμα κατοχυρωμένα επαγγελματικά δικαιώματα και υποχρεώσεις, απ' όπου προκύπτουν τα δεοντολογικά στοιχεία για την άσκηση του μαιευτικού επαγγέλματος.

Τα παραγγέλματα της δεοντολογίας είναι ειδικά προσαρμοσμένα στο χαρα-

κτήρα και τις συνθήκες του επαγγέλματος και έχουν υπαγορευθεί από αυτές. Έτσι, μια πράξη – σύμφωνα με τη δεοντολογική ηθική – είναι ηθικά καλή χάρη στα χαρακτηριστικά της (ίδιας της πράξης και όχι επειδή το αποτέλεσμα είναι καλό.

Η μαία στην άσκηση του επαγγέλματός της υποχρεούται να προσαρμόζεται στις συνθήκες εργασίας, αλλά χρειάζεται πολύ προσοχή ώστε το μέγεθος και ο βαθμός υποχωρητικότητας στα δεδομένα να μην έρχεται σε αντίθεση με αυτό, που είναι συμφέρον για τη μητέρα και το παιδί. Αν μια μητέρα π.χ. έχει δυσκολία να θηλάσει το παιδί της, η μαία θα πρέπει να πολεμήσει και να ξεπεράσει τις δυσκολίες και όχι να προσαρμοστεί στις συνθήκες και να αποδεχθεί αμαχητί τη διακοπή του μητρικού θηλασμού.

Η γνώση των κανόνων δεοντολογίας και η πιστή τήρησή τους είναι απαραίτητες και σπουδαίο συμπλήρωμα της επαγγελματικής προετοιμασίας και εγγυώνται την καλύτερη εκπλήρωση της κοινωνικής αποστολής της μαίας μέσα στην επαγγελματική οικογένεια. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η επαγγελματική και ηθική φθορά της μαίας.

Στην αναπαραγωγή βασίζεται η συνέχεια της ζωής στον πλανήτη Γή. Η δημιουργία ενός νέου ανθρώπου είναι η

προσδοκία της δημιουργίας τέλειου ατόμου, που να μοιάζει στη φθορά – σε όλο το βιολογικό κύκλο – με τον ενήλικα της προηγούμενης γενιάς, από τη γονιμοποίηση του ωαρίου μέχρι την ενηλικίωση.

Σ' αυτή τη διαδικασία εργάζεται επαγγελματικά η μαία και πρέπει – εκτός από τις εξειδικευμένες γνώσεις – να τηρεί και τους δεοντολογικούς κανόνες με σεβασμό και αγάπη, για τη γυναίκα, το παιδί της, την οικογένεια.

Η επαγγελματική δεοντολογία της μαίας μπορεί να αναλυθεί σε δύο τομείς:

α) Στη διαμόρφωση της επαγγελματικής προσωπικότητας της μαίας μέσα στην ομάδα των επαγγελματιών υγείας. Η μαία πρέπει να είναι εργατική, ήρεμη, συνεργάσιμη, προγραμματισμένη και ευσυνείδητη.

β) Να σέβεται την προσωπικότητα των άλλων.

Επιπλέον πρέπει:

- Να φροντίζει για την ψυχική και σωματική υγεία των ατόμων, που προσφεύγουν και χρειάζονται τις υπηρεσίες της.
- Να είναι άκρως εχέμυθη.
- Να δείχνει κατανόηση για τα προβλήματα των άλλων.
- Να μην εκμεταλλεύεται την εμπιστοσύνη, που δείχνουν για εκείνη.
- Να μη δρά εξουσιαστικά όταν οι άλλοι βρίσκονται στην ανάγκη να ζητούν βοήθεια.
- Να σέβεται το χώρο της εργασίας της.
- Να είναι τυπική, ολιγόλογη, αλλά ζεστή στην ανθρώπινη επικοινωνία.
- Να είναι αθόρυβη και σεμνή και να μη διαφημίζει το έργο της.
- Να αμείβεται χωρίς να κερδοσκοπεί και να προσφέρει εθελοντικά τις υπηρεσίες της όταν χρειάζεται.
- Να μην υπερβαίνει τα επαγγελματικά της καθήκοντα, αν αυτό δεν γίνεται για λόγους έκτακτης ανάγκης.

- Να μην καταχράται της επαγγελματικής και κοινωνικής θέσεώς της και να μην επεμβαίνει στην ιδιωτική ζωή των άλλων, ή να θίγει την τιμή και την κοινωνική υπόληψή τους.
- Να μη δημιουργεί εξαρτημένα άτομα με την οποιαδήποτε επιρροή της.
- Η προσωπική ζωή της μαίας να είναι αξιοπρεπής, σεμνή και διακριτική.

Ο Σωρανός ο Εφέσιος, μαιευτήρας, (2ος μ.Χ. αιώνας), έγραψε για τη μαία:

«Οποία πρέπει να είναι η μαία λέγω: Επιτήδειος εστί προ το γενέσθαι μαία, η γραμμάτων εντός, αγχίνων, μνήμων, φιλόπονος, κοσμία και κατά το κοινόν απαρεμπόδιστος ταις αισθήσεσιν, αρτιμελής, έντονος γραμμάτων μεν εντός, ίνα και διά θεωρίας την τέχνην ισχύση παραλαβείν, αγχίνους δε προς τα ραδίως τοις λεγομένοις και γινομένοις παρακολουθείν, μνήμων δε, ίνα και των παραδιδομένων αυτή κρατή μαθημάτων, μάθησις γαρ, εκ μνήμης γίνεται και καταλήψεως, φιλόπονος δε προς το επιμένειν τοις συμβεβηκόσι, κοσμία δε διά το μέλλον οικίας πιστεúεσθαι και μυστήρια βίου και ότι τοις φαύλοις το ήθος εις το επιβουλεύειν εφόδιον εστί, το δοκείν ιατρικάς έχει κατηχήσεις.

Απαρεμπόδιστος δε τοις αισθήσεσιν, επει τα μεν οράν δει, των δε ανακρίσεων ακούει, τα δε διά της αφής καταλαμβάνειν, αρτιμελής δε προς το τοις εν έργοις υπηρεσίας απαρεμπόδιστος είναι, έντονος δε προς διά γαρ εν τω περιοδεύειν, κακοπαθείας δις, την πράξιν παραλαμβάνειν, τοιαύτην μεν είναι την αρίστην μαίαν».

Η μετάφραση του παραπάνω κειμένου έχει ως εξής:

«Είναι λοιπόν ικανή να γίνει μαία η εγγράμματη, η έξυπνη, που έχει ισχυρή μνήμη, η εργατική και η φρόνιμη (ευπρεπής) και γενικώς όταν έχει ακμαίες τις αισθή-

σεις, όταν είναι αρτιμελής και ζωηρή.

Πρέπει να είναι εγγράμματη, για να είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται μαζί με την πράξη και τη θεωρία.

Έξυπνη, για να παρακολουθεί με ευκολία ό,τι λέγεται ή ό,τι γίνεται. Να έχει ισχυρή μνήμη, για να συγκρατεί καθετί που μαθαίνει, επειδή η μάθηση εξαρτάται από την κατανόηση και τη μνήμη.

Εργατική, για να αντιμετωπίζει με ψυχραιμία και επιμονή καθετί που θα της συμβαίνει.

Ευπρεπής, επειδή θα της εμπιστεύονται τα σπιτικά μυστικά της ζωής και επειδή όποια έχει κακή ηθική τη χρησιμοποιεί για το κακό της ιατρικής γνώσης της.

Η μαία πρέπει να έχει ζωηρές και ακμαίες τις αισθήσεις της, επειδή χρειάζεται άλλα μεν να βλέπει, άλλα να ρωτά και να μαθαίνει και άλλα να αντιλαμβάνεται με την αφή.

Να είναι αρτιμελής, για να μπορεί να εκτελεί ελεύθερα την εργασία της.

Να είναι ζωηρή και ευκίνητη, επειδή υφίσταται ταλαιπωρίες κατά την περιοδεία της και έτσι υποβάλλεται σε διπλούς κόπους για την άσκηση του επαγγέλματός της. Έτσι πρέπει να είναι η καλή μαία».

